

dest. Af de skarpe Udtryk, som ere fremkomne under Critiken over det forelagte Lovforslag, har jeg dog for mit Bedkommende modtaget det Indtryk, at der hos den største Deel af dem, der have udtalt sig her, er et Duffe tilstede om, at der maatte foregaae Noget, som kunde fremsthynde en snarlig Ophævelse af Fæsteforholdet, og til dette Duffe knytter jeg mit eget. Det er for dette Duffe, jeg gjerne vilde gjøre mig til Talsmand her i Thinget, ikke alene af politiske, men ogsaa af statsoeconomiske Grunde. Der spørges imidlertid, om der da ogsaa virkelig er statsoeconomiske Grunde tilstede af en saadan Vægt, at de opfordre til at sætte den lovgivende Magt i Bevægelse, saaledes som skeet er. Dette Spørgsmaal er idag fremkommet fra den ærede 1ste Landsdagsmand for 1ste Kredts (Madvig). Jeg svarer: min Overbeviisning er den, at Staten lider et uberegneligt Tab, ikke alene hvert Aar, men hver Dag, der hengaaer under de nærværende Forhold, og dette Tab kan ikke accentueres med nofsom stærke Udtryk under Forhold som de, hvori vi befinde os, efterat vi paa Grund af Tidernes og Skæbnens Ugunst ere blevne hjemsogte; vore finansielle Kræfter ere svækkede, og Landets Foretagelsesaaend er for en stor Deel lamslaaet, saa den Tanke maa ligge Regjeringen saavel som Repræsentationen meget nær, at man maa søge en saadan Ordning af vore Forhold, at Landets Indtægtskilder kunne komme til at flyde saa rigeligt som muligt. Da nu Jordens Frembringelse for os som et agerdyrkende Folk er den Kilde, hvoraf det store Statslegeme for Størstedelen søger sin Næring, saa forekommer det mig, at Opmærksomheden især maa være henvendt paa, at Jordens productive Gyde fremmes i saa stor en Grad som muligt, fordi jo mere Jordens productive Gyde vover, desto mere maae ogsaa Landets Indtægter stige. Det kan nu ikke betvivles, at den Mand, der selv eier den Jord, han dyrker, altid er mere driftig og villig til at anvende Beføstninger paa Forbedringer af denne Jord, for at den kan blive saa productiv som mulig, end den, der dyrker en Jord, der ikke er hans egen. Denne Sidste vil altid tage med i Beregning, at han kan risikere slet

ikke at høste Gavn af de Beføstninger, han har anvendt, og at han kan komme til at trække det korteste Straa; han kan falde væk, og saa har han vel forøget Eiendommens Værdi, men det bliver nærmest til Eierens Fordeel paa Fæstefamiliens Beføstning. Der er ogsaa en anden Omstændighed, som gjør, at dette Forhold aarlig berøver Staten store Indtægter; det er nemlig den, som ogsaa allerede flere ærede Talere have fremhævet, at Omsetningsforholdene paa Fæstegodserne ere saa ringe, at de ikke give nogen directe Indtægt for Statskassen. Dette vilde forandre sig, dersom Fæstegodset med hurtige Skridt gik over til Selveiendom; der vilde da indflyde en enorm Sum i Statskassen, der vilde bidrage ikke lidet til at dække den Underbalance i vort Finantsregnskab, som atter og atter vender tilbage. — Det ærede 7de kongevalgte Medlem (Ulfing) fremstillede igaar med megen Upartiffhed Statens Stilling til Fæstebønderne ligeoverfor den jorddrottlige Eiendomsret, og han definerede denne meget træsfende saaledes, at Staten gennem Tidene altid havde gjort sig det til Regel at vaage over, at Fæstebonden nød fuld Beskyttelse overfor Godseierens formeentlige Misbrug. Han fremhævede, at Staten altid havde haft Indseende med, at Fæstebonden blev bevaret i Besiddelsen af Fæstejorden, saaledes at Bondejorden altid kom i Bondens Besiddelse. Staten havde nemlig, yttrede han, taget det Hensyn, at der altid paa Bondejorden skulde conserveres en Middelsestand i Samfundet, som ellers kunde befrygtes let at ville falde Staten til Byrde. Der er imidlertid et andet Moment, som det ærede Medlem ikke nævnte, men som jeg skal tillade mig at nævne, og som Staten gennem Tidene, belært af Tidernes Erfaring, ogsaa har maattet tage Hensyn til; det er det, at Staten, naar ubeldige Tider have overgaaet Landet, altid har været meest sikker paa at faae Skatterne gennem de mindre Eiendomsbesiddere, for hvem der altid har været en større Mulighed for at bringe Skatten tilveie til rette Forsaldstid, end for de større Landeieendomsbesiddere, der, som Historien har beviist, under saadanne Forhold ofte ere sunkne sammen i Afmagt og hver-